

MMO'NUN LPG VE CNG'Lİ ARAÇLAR İLE İLGİLİ ÇALIŞMALARI

Makina Mühendisleri Odası olarak çalışmalarımızı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın AİTM Yönetmeliği ve Oda'nın 9 Temmuz 2002 tarih ve 24810 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren, "Araçların LPG'ye Dönüşümü İçin Mühendis Yetkilendirme Yönetmeliği"; 22.11.2001 tarih ve 24591 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren, "Serbest Müşavirlik ve Mühendislik Büroları Tescil ve Mesleki Denetim Yönetmeliği" ve "Serbest Müşavirlik ve Mühendislik Hizmetleri ve Asgari Ücret Yönetmeliği"; 27.04.2003 tarih ve 25091 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren, "Araç Projelendirme Mühendis Yetki Belgesi Yönetmeliği"; 03.09.2004 tarih ve 25572 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren, "Araçların CNG'ye Dönüşümü İçin Mühendis Yetkilendirme Yönetmeliği" vd. yönetmelikler yanı sıra Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın yaptığı Yetki Devri uyarınca yürütüyoruz.

Oda'nın ayrıca, "LPG İkmal İstasyonları Sorumlu Müdür Yetkilendirme Yönetmeliği" adlı bir yönetmeliği de bulunmaktadır.

Odamız, LPG ve CNG uygulamalarına ilişkin yayın faaliyetlerinin yanı sıra konferans ve sempozyum düzeyinde etkinlikler de organize etmektedir. 1999'da "LPG ve Uygulamaları Konferansı"; 2001'de "LPG Otogaz Sempozyumu"; 2002'de ise "LPG ve CNG Uygulamaları Sempozyumu"nda konunun ilgili taraflarını bir araya getirerek ve bu etkinliklerde sunulan bildiriler kitaplaştırılarak kamuoyunun bilgisine sunulmuştur.

Bildiri kitaplarının yanı sıra, "Araçların LPG'ye Dönüşümünde Denetimsizlik"-2000; "Araçlarda LPG Dönüşümü-Mühendis El Kitabı"-2000; "LPG Tesisatı"-2003; "LPG Gerçeği ve Çözüm Önerileri"-2005; "Bilinçli Kullanım Güvenli Yaşayalım-LPG Sistemli Araçların Güvenli Kullanım Kılavuzu"-2005 adlı yayınları da çıkararak kamuoyunun ve ilgili kesimlerin bilgisine sunulmuştur.

MMO, Meslek İçi Eğitim Merkezi (MİEM) çalışmaları kapsamında, Araç Projesi Yetkilendirme Kursu;

Araçların LPG'ye Dönüşümü Mühendis Yetkilendirme Kursu; LPG Tesisatı Mühendis Yetkilendirme Kursu; Araçların CNG'ye Dönüşümü Mühendis Yetkilendirme Kursu ile LPG İkmal İstasyonları Sorumlu Müdür Seminerleri de düzenlenmektedir.

LPG Piyasası Yasası'nın 15. maddesine ilişkin Oda olarak önerimiz üzerine yasalaşan ve TMMOB ile EPDK arasında taslak çalışması yapılan Yönetmelik hazırlıkları uyarınca, tanker sürücüleri, LPG taşıma, dağıtım, depolama ve dolumunda görevli yaklaşık 450.000 personelin eğitimi için ön çalışmaları da bütün hızıyla yürütülmektedir.

LPG KULLANIMI VE LPG'Lİ ARAÇLARDA DENETİMLER İLE İLGİLİ UYGULAMA VE GELİŞMELER

LPG kullanımının başlangıcı

Otomotiv sektöründe petrole alternatif enerji kaynağı arayışları 1930'lu yıllarda LPG'nin araçlarda yakıt olarak kullanımını gündeme getirmiştir. Özellikle kolay bulunması, ekonomik olması ve diğer yakıtlara oranla çevreyi daha az kirletici özellikte olması nedeni ile dünyada birçok ülke otomobillerde LPG kullanımını özendirerek yaygınlaştırmıştır.

Günümüzde İtalya, Hollanda, Fransa, Belçika, Japonya, Avusturya, Amerika ve dünyanın pek çok ülkesinde LPG yakıt olarak otomobillerde yaygın olarak kullanılmaktadır.

Yukarıda belirtilen özelliklerinden ötürü LPG, 1985'ten sonra bizde de otomobillerde yaygın bir şekilde alternatif yakıt olarak kullanılmaya başlanmıştır. Ancak LPG'nin yanıcı ve patlayıcı bir gaz olması LPG dönüşüm sistemlerinde güvenliği ve denetimi ön plana çıkarmıştır.

Araçların LPG'ye dönüşümünden başlayıp bakım ve periyodik kontrol süreçlerini içermesi gereken denetimin yeterince sağlanamaması nedeniyle bu yılın ilk yarısında basına yansıyan kazalardan da anlaşılacağı üzere kullanıcıların doğru bir şekilde bilgilendirilmesi önem taşımaktadır.

1995-1998 arası uygulama

Ülkemizde araçların can ve mal güvenliği açısından denetimi, 13.10.1983 tarihinde kabul edilen 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu ile düzenlenmiştir. Yasanın 5. maddesinde araçların tescil işlemlerini yapma ve denetleme görevi Emniyet Genel Müdürlüğü'ne; tescilli araçların fenni muayenelerini yapmak görevi de 7. madde ile Karayolları Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir. Yasanın 32. maddesinde, araçlardaki her türlü tadilatın Emniyet Genel Müdürlüğü'nce trafik tesciline işlenmesi zorunlu tutulmuştur. Aynı yasanın 29. maddesinde araçların yapım ve tadilatlarına ilişkin esasların belirlenmesi ve bununla ilgili yönetmeliklerin çıkarılmasında Sanayi ve Ticaret Bakanlığı yetkili kılınmıştır.

Araçların LPG'ye dönüştürülmesi işlemi, araç üzerinde yapılan bir tadilatır. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından çıkarılan ve 29.06.1995 tarih ve 22328 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Araçların İmal, Tadil ve Montajı (AİTM) Hakkında Yönetmeliğin 119. Maddesine Bir Alt Bent Eklenmesine Dair Yönetmelik"le ülkemizde araçların LPG'ye dönüşümü yasal olarak başlamıştır.

Yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ile Sanayi Bakanlığı'ndan "İmalat Yeterlilik Belgesi" alan firmalar araçlarda LPG dönüşümüne başlamıştır. Bakanlıkça herhangi bir denetim mekanizmasının oluşturulmadığı 1995-1998 yılları arasında yaklaşık 300 bin araç LPG'ye dönüştürülmüştür. Büyük bir kısmı, mühendis istihdam etmeyen yetkisiz firmalarca, standart dışı malzemelerle, projersiz olarak dönüştürülen bu araçlar günümüzde olduğu gibi o dönemde de kamu vicdanını yaralayan birçok ölümlü kazaya neden olmuştur.

1998-2000 arası: Sektör denetim altına alınıyor

Konuya ilişkin, Sanayi ve Ticaret bakanlığı ile yapmış olduğumuz görüşmeler sonucu, LPG sektörünün denetim altına alınması amacıyla, LPG araç dönüşümü yapan firmalara "İmalat Yeterlilik Belgesi" verilmesi ile mühendislere "Mühendis Yetki Belgesi" verilmesine ilişkin 05.03.1998 tarihinde imzalanan bir protokolle Odamıza yetki verilmişti.

Bu yetkilendirmeden sonra Odamızca sektörde çalışan mühendisler eğitime tabi tutularak belgelendirilmiş ve ayrıca LPG araç dönüşümü yapan firmaların kayıtları Odamızca tutulmaya başlanmıştır. Bu süreçte konunun taraflarıyla sürekli toplantılar yapılarak gerekli denetim mekanizması oluşturulmuş, LPG'ye dönüşen araçların son kontrolleri Odamız tarafından eğitilmiş personelce yapılmıştır. Protokolün yürürlükte olduğu 05.03.1998-27.12.1999 döneminde dönüşümü yapılan her araç tek tek Odamız tarafından kontrol edilerek Montaj Tespit Raporu Oda teknik elemanlarınca düzenlendi. Yine bu uygulamayla firmada çalışan mühendisin herhangi bir sicil cezası alıp almadığı, firmada halen istihdam edilip edilmediği, kontrol edilmekte, aktif bir mesleki denetim hizmeti verilmekte idi. Bundan dolayıdır ki, Odamız gözetiminde bu dönemde dönüştürülmüş 183.490 araçta bugüne değin hiçbir sorun yaşanmamıştır.

Bu arada LPG araç dönüşümü yapan firma sayısı 18 ayda 30'lardan 454'e çıkarılmış, bu firmaların Oda eğitim programlarından geçerek belgelendirilen makina mühendisi çalıştırması sağlanmıştır.

27.12.1999 tarihinde ise protokol Bakanlıkça tek yanlı olarak feshedilmiştir.

2000-2004/5 arası: Denetimsizlik yayılıyor, yılların birikimi artık ciddi bir toplumsal sorun oluşturuyor

Bu fesih işleminden sonra sektörün denetim ve kontrolü, sektörde faaliyet gösteren ve giderek denetimsiz kalan firmalara bırakılmıştır. Bu uygulama sonucu ülkeye kaçak LPG KİT'i ve malzeme girişi ile standartlar dışı yerli üretim artmış, yasal olmayan LPG araç dönüşümleri başlamış, haksız rekabet koşulları yaratılmış, yetkili mühendis istihdamı azalmış; sektörde disiplinsizlik ve denetimsizlik had safhaya ulaşmıştır.

Yine bu süreçte oluşturulan haksız rekabet ortamının bir sonucu olarak LPG araç dönüşümü yapan yetkili firma sayısı Odamız kayıtlarına göre 2004 yılı sonu itibarıyla 231'e düşmüştür. Yani sektörde standart dışı ithalat, üretim ve satış oranı yükselmiştir. Montaj KİT'i satan firmalardan aldığımız bilgilere göre, protokolün feshinden sonra (yaklaşık 4 dört yılda) 1 milyon civarında araç LPG'ye dönüştürülmüş olup

bu dönüşümlerin büyük bir çoğunluğu mühendis çalıştırmayan yetkisiz firmalarca gerçekleştirilmiştir.

Bu denetimsiz ortam nedeniyle ki, ülkemizde şöyle vahim bir tablo ortaya çıkmıştır:

Bu dönemde trafikteki 10 milyon üzerindeki aracın 1.5 milyonu LPG'li olup, 1 milyona yakınının LPG'ye dönüşümü araç ruhsatına işlenmiş, yaklaşık 500 bin aracın (% 33'ünün) LPG dönüşümleri ise ruhsatlarına işlenmemiştir. Bu araçlar kayıt altında olmadığından hem Montaj Tespit Raporu hem de Gaz Sızdırmazlık Raporu bulunmamaktadır.

Gaz sızdırmazlık testi açısından ise, 1.5 milyon LPG'li araçtan 1.100.000'i (% 75) Gaz Sızdırmazlık Raporu bulunmaksızın riskli ve tehlikeli bir şekilde trafikte seyretmekteydi.

2000-2004/5 arası uygulamalarda yetkiler ve piyasadaki denetimsizlik

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın yayınladığı AİTM Yönetmeliği uyarınca araçların "periyodik muayeneleri" öncesi muayene istasyonlarının istenmesi gereken Gaz Sızdırmazlık Raporlarını düzenleme yetkisi Makina Mühendisleri Odası'na ve Otomotiv Ana Bilim Dalı bulunan üniversiteler ile TSE'ye verilmiştir. Ancak pratikte bu hizmet, ülke çapındaki yaygın örgütlülüğü itibarıyla fiilen Odamız tarafından verilmektedir.

Bu dönemde LPG'li araçların Gaz Sızdırmazlık Raporu, Odamız tarafından düzenleniyor; ancak araçların LPG'ye ilk dönüşümüne ilişkin Montaj Tespit Raporu piyasada serbestçe düzenlenebildiğinden standartlara uygun dönüşümü yapılmayan araçlar trafikte sorun yaratıyordu.

Odamız 2003 ve 2004 yıllarında, Türkiye genelinde 105 noktada 379 bin araca Gaz Sızdırmazlık Belgesi vermiştir. Odamızca araçların Gaz Sızdırmazlığı kontrol edilirken, dönüşümün teknik ve standartlara uygunluk durumu Odamızda çalışan ve konu hakkında eğitilmiş makina mühendislerince incelenmekte, uygun olmayan araçlara belge düzenlenmemektedir. Yine bu nedendir ki, Odamızca Gaz Sızdırmazlık Raporu düzenlenen araçlarda hiçbir sorun yaşanmamıştır.

Araçlarda LPG dönüşümü için TSE'den "İşyeri Hizmet Yeterlilik Belgesi" ile "İmalat Yeterlilik Belgesi" almış firmaların Odamızdan "Serbest Mühendislik ve Müşavirlik Belgesi" (SMM) alması ve Odamızca düzenlenen eğitim ve sınav sonucu "Araçların LPG'ye Dönüşümü Mühendis Yetki Belgesi" almış bir makina mühendisi çalıştırması zorunludur. Ancak bu koşulları sağlayan firmalar, araçlar üzerinde LPG uygulama ve tadilatı yapabilmektedir. Fakat dönüştürülen bu araçların son kontrolünde hiçbir kamusal denetim yapılmamakta; dönüşümü yapan firma ve firmada çalışan mühendisin birlikte düzenlediği "Montaj Tespit Raporu" ve "Karayolu Uygunluk Belgesi" dönüşümün araç ruhsatına tescil edilmesinde yeterli sayılmaktaydı.

Geçmişte dönüştürülmüş ve büyük bir çoğunluğu standart dışı olan birçok araca firmalarca "Montaj Tespit Raporu" ve istenen diğer belgeler düzenlenerek bu araçlar sözde "yasal statü"ye kavuşturulmaktaydı. Sorun öyle büyük bir boyuta ulaşmıştı ki, birçok firma başka illerde tescilli ve hiç görmediği çok sayıda araca ticari kaygılarla belge düzenliyordu. Yani dönüşümü yapan firma yaptığı işin "standartlara, ilim ve fen kurallarına uygun olduğunu, standartlara uygun malzeme kullanıldığını, dönüştürdüğü aracın gaz sızdırmadığını" beyan etmekte, kendi yaptığı işe kendisi onay vermektedir. Dönüştürülen araçların son kontrolünde hiçbir kamusal denetimin yapılmadığı, böylesi bir boşluk ortamında, standart dışı dönüştürülen araçların yol açtığı kazalardan dolayı birçok insanımız yaşamını yitirmiş, yaralanmış ve trilyonlarca lira maddi kayıp oluşuyordu.

Öte yandan TSE'den "İmalat Yeterlilik Belgesi" almış; ancak Odamızdan "Büro Tescil Belgesi" almamış ve yetkili mühendis çalıştırmayan 90 firmanın piyasada faaliyet gösterdiği Odamızca tespit edilmişti. Sonuçta toplumun can ve mal güvenliğinin tehlikeye atılmasına devam edilmekteydi. Bu araçların ciddi bir tehlike oluşturduğu, önlem alınmazsa gelecekte daha da vahim tablolarla karşılaşacağımız açıktı.

Geçmişteki uygulamalar, kısaca;

1. Dönüşüm yapan firmalar ve sektör üzerinde kamu denetimi bulunmaması,

2. Karayolları araç muayene istasyonlarının muayeneye gelen LPG'li araçların muayenesinde kusur ve ihmallerinin bulunması,

3. Trafik denetimlerinde, dönüşüm ihlallerinin denetim konusu olarak görülmemesi, sorunlarını yaratıyordu.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı LPG'li araçların denetimini MMO'ya devrediyor.

Odamız bu duruma karşı Sanayi ve Ticaret Bakanlığı nezdinde sürekli girişimlerde bulunmuş; kaza ve ölümlerin artması ve medyanın da konuya eğilmesi üzerine, MMO'nun Sanayi ve Ticaret Bakanlığı nezdinde yürüttüğü girişimlere Bakanlık gereken duyarlılığı göstererek; LPG'ye dönüşümü yapılan araçların Son Kontrollerini yapma ve Montaj Tespit Raporu düzenleme yetkisini 2000 yılı öncesinde olduğu gibi yeniden MMO'ya devretti. 11 Nisan 2005 tarihinde başlayan yeni uygulama ile sektördeki disiplinsizlik ve denetimsizliğin üstüne gidilerek, yetkili firmalarca dönüştürülen her araç tek tek MMO'nun uzman mühendislerince kontrol ediliyor ve Montaj Tespit Raporu Odamız tarafından düzenleniyor. Yine bu uygulamayla dönüşümlerin yetkili mühendisler gözetiminde gerçekleşip gerçekleşmediği, mühendisin herhangi bir mesleki cezası bulunup bulunmadığı, yetkili mühendisin firmada halen istihdam edilip edilmediği, dönüşümün ve dönüşümde kullanılan malzemelerin ilgili standartlara uygunluğu Odamız tarafından denetlenmektedir.

Yetki Devrinden sonra MMO kontroller için ek ücret almıyor

Daha önce Gaz Sızdırmazlık Raporu düzenlerken 20 YTL alıyor ve bu raporu bulunan araç sahipleri, özel araçlar için 2 yılda bir, ticari araçlar yılda bir kez olan rapor periyodu dışında kontrol için geldiklerinde herhangi bir ücret almıyorduk. Son kontrol ve Montaj Tespit Raporu düzenleme yetkisinin Odamıza devrinden sonra ek herhangi bir ücret uygulamasına yönelmedik. Verdiğimiz hizmet, kuruluş yasamız uyarınca kamu kuruluşu niteliğinde bir meslek kuruluşu olmamız ve kâr amacı gütmememiz nedeniyle, Gaz Sızdırmazlık Raporu için alınan bedeli son kontrol ile birleştirerek tek fiyat olarak belirledik. Dolayısıyla vatandaş, bütün işlemlerini 20 YTL'ye yaptırabilmektedir.

Yetki Devrinden sonra ilgili Bakanlıklar-Oda-Sektör işbirliği sürekli kılınıyor

Yetki Devrinin hemen ardından Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın düzenlediği ve MMO, TSE, Emniyet Genel Müdürlüğü, Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü, Karayolları Genel Müdürlüğü, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, Anadolu LPG Sanayicileri Derneği, LPG Derneği, TOMDER, İpragaz, Milangaz, BP Gaz, Shell Gaz, Total Gaz, Aygaz, Mogaz Yetkililerinin Katıldığı 8 Nisan 2005 tarihli toplantıda somut kararlar alındı.

Bu toplantıda;

Tüketici/LPG'li araç kullanıcılarının bilinçlendirilmesi için gerekli çalışmaların yapılması,

LPG KİT'lerini monte edenlerin denetlenmesi ve yasadışı piyasanın üstüne gidilmesi,

Dönüşümleri standart dahilinde olmayan araçlara LPG dolumu yapılmaması için Otogaz istasyonlarının EPDK ile işbirliği içinde Maliye Bakanlığı'nca denetlenmesi,

11 Nisan 2005 öncesi LPG'ye dönüşmüş araçlara nasıl bir uygulama yapılması gerektiği konusunda MMO, TSE ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın aktif işbirliği içinde olması,

KİT ithalatçıları ile yerli üreticilerin, LPG dönüşüm/montajına TSE ve MMO'dan yetki alanlar dışındaki firmalara malzeme satmamalarının sağlanması, kararları alındı.

8 Nisan tarihli bu toplantıdan sonra bugüne dek iki toplantı daha yapılarak LPG'li araçların denetimine ilişkin uygulamalar gözden geçirildi. LPG uygulamalarına ilişkin bu kurum ve kuruluşlar arasındaki eşgüdüm bundan sonra da sürecek.

LPG DÖNÜŞÜMÜYLE İLGİLİ KARŞILAŞILAN BAZI SORUNLAR VE MMO'NUN LPG'Lİ ARAÇ DÖNÜŞÜM VE DENETİMLERİNE İLİŞKİN BELİRLEDİĞİ ESASLAR

Yetki Devri sonrası MMO'nun yaptığı çalışmalar

LPG'ye dönüştürülen araçların Son Kontrollerinin yapılarak "Montaj Tespit Raporu" düzenleme

yetkisinin Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından yeniden MMO'ya devredilmesinin ardından ilk olarak, "Bilinçli Kullanım, Güvenli Yaşayalım/LPG Sistemli Araçların Güvenli Kullanım Klavuzu" adlı bir broşür bastırdık. Şu an için baskı adedi 400.000 olan broşür, MMO'nun yurt genelindeki 200 test noktasında ücretsiz olarak dağıtılmaktadır.

Oda'nın sektörü disipline etmeye yönelik çalışmalar kapsamında, Şubelerimizin etkinlik alanında bulunan SMM'li yetkili firmalar ve yine Oda'dan Araçların LPG'ye Dönüşümü Mühendis Yetki Belgesi almış mühendislerle toplantılar yaparak LPG dönüşümlerine ilişkin mevzuat ile Oda'nın uygulama hassasiyetleri ve bundan sonraki uygulama esaslarını, ilgili firma ve mühendislerle paylaştık.

Bunun ardından, gereksinimler doğrultusunda, ülke genelinde sayısını 105'den 200'e çıkardığımız sabit kontrol noktaları ve gezici ekiplerde çalışan mühendisler için, 7 ayrı bölgede Bölgesel Teknik Görevliler Eğitimleri yaptık. LPG'li araçların denetiminde uyulması gereken kurallar ve uygulamalarda karşılaşılan sorunlara ilişkin açıklamalarda bulunulan bu eğitimler ile Odamız, ülke genelinde uygulama birliğini ve yapılan kontrollerin kalitesini yükseltmeyi amaçladı.

Yine bu kapsamda, yılların ihmal ve yanlışlarının birikimi olan araç yoğunluğunu eritmek amacıyla il ve ilçelerde hizmet vermek için nüfus yoğunluğu ile Karayolları araç muayene günleri programı ve araç sayıları dikkate alınarak, gereksinimler doğrultusunda sabit kontrol noktalarını artırmanın yanı sıra gezici ekiplerin sayıları artırılmıştır. Planlaması yapılan gezici ekiplerin programları, ilgili valilik, kaymakamlık, belediye, şoförler odası ve ilgili kurum ve kuruluşlara bildirilmekte ve işbirliği yapılmaktadır.

Sabit ve gezici ekiplerin çalışma ortam ve teknik olanaklarının sürekli geliştirilmesi ise özenli olduğumuz hususlardan biridir.

Merkezi düzeyde ilgili Bakanlıklar, sektör dernekleri ve firmaları ile kurulan işbirliği, Oda merkezince Şubelerimiz düzeyinde de teşvik edilmektedir. İthalatçı,

imalatçı, montajcı firmalar ve sektörel dernekler ile ilgili kamu kurumlarıyla sık sık toplantılar yapılması ve ortak etkinlikler düzenlenmesi Şubelerimizin sürekli olarak gündemindedir. AYGAZ firması ile birlikte birçok Şubemizin birlikte organize ettikleri, "Otogaz Sistem Kontrol ve Bakım Günleri" bu işbirliklerine yalnızca bir örnek oluşturmaktadır.

Bu arada yer yer, Oda'dan Yetki Belgesi almış mühendislerin imzalarının taklit edilerek kullanıldığını saptadık. Buna karşı, bu belgeyi alan firmalardaki yetkili mühendis imza sirkülerinin bir dosya halinde MMO'nun kontrol noktalarında bulundurmaya başladık. Odamız bununla yetinmeyerek, araçların dönüşümlerine ilişkin bütün belgeleri ve o belgelerdeki imzaları da kontrol ediyor. Şubelerimizin etkinlik alanındaki yetkili (SMM'li) firmaların ad ve adresleri ile firmadaki yetkili mühendislerin isimleri, araç sahipleri tarafından görünür ve okunur bir şekilde Gaz Sızdırmazlık Denetim ve Kontrol Noktalarına asılıyor.

20.04.2005 tarihi itibarı ile Makina Mühendisleri Odası "Büro Tescil Belgesi" ile "Araçların LPG'ye Dönüşümü Mühendis Yetki Belgesi" bulunan ve TSE'den "Hizmet Yeterlilik Belgesi" ile "İmalat Yeterlilik Belgesi" alan yetkili otogaz firmalarının dökümü, Oda'nın web sitesinde kamuoyuna da duyurulmaktadır. Bugün için Türkiye genelinde LPG dönüşümü yapmada yetkili firma sayısı 232'dir. Bu bilgiler sürekli değişmekte ve güncellenmektedir.

Bu arada MMO'dan alınan "Mühendis Yetki Belgesi" ile TSE'den alınan "İşyeri Hizmet Yeterlilik ve İmalat Yeterlilik Belgeleri"nin aracın LPG'ye dönüşümünde yetki bütünlüğü oluşturduğunu belirtelim. Bu belgelerden birinin bulunmaması, yapılan dönüşümün yasal olmadığını gösterir. Bu açıdan Odamız ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile TSE arasında günlük, sıcak ve sürekli bir ilişki bulunmaktadır.

Bu kapsamda, araçların LPG'ye dönüşümü için TSE'den yetki almış firmaların TSE'den aldıkları yetkinin bitiminde LPG dönüşüm faaliyetlerine devam etmelerinin önlenmesi ve çeşitli yasadışı uygulamalara karşı ilgili birimlerimizi uyardık.

Odamız ve Türkiye Şoförler ve Otomobilciler Federasyonu'nun yetkili kılındığı ve aracın LPG'li olduğuna ilişkin ön ve arka camlara yapıştırılan sticker'ları bastırıp yüksek fiyatlarla satan korsan firmaların tespiti ve faaliyetlerinin engellenmesi için de gerekli girişimlerde bulunmaktadır.

Odamız ayrıca araçların LPG'ye dönüşümüne ilişkin uygulama esasları kapsamında aşağıdaki hususlarda azami derecede özen gösterilmesini sağlamaya çalışmaktadır.

İthalatçı, üretici, bayi ve dönüşüm yapan firmaların uyması gereken hususlar

LPG veya CNG sektöründe hizmet verecek olan distribütör ve imalatçı firma veya ana bayilerin Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan ilgili ürün için Garanti Belgesi almaları ve Garanti Belgelerinin her yıl vizelenmiş olması zorunludur.

Bu firmalar; TSE'den TST 12664-1 Hizmet Yeterlilik Belgesi ve MMO'dan LPG veya CNG kapsamında SMM Belgesi alan alt bayileriyle bu hizmetlerini yürütürler. Bu hizmetin yürütülmesi için ana bayi ve tali bayinin (SMM'li) noter onaylı sözleşme yapmaları gereklidir. Tali bayiler (SMM'ler) yaptıkları hizmetin AİTM Yönetmeliği'nin 119.maddesine ve MMO SMM Yönetmeliği kapsamında hizmet verdiklerinden, Oda tarafından yayımlanmış veya yayımlanacak konuyla ilgili yönerge veya talimatlara harfiyen uymak durumundadırlar.

Yetki alan firmaların kaçak montaj yapan firmalara ücreti karşılığında belge satarak, kendi montajıymış gibi belge düzenlemesi durumunda tutanak tutularak SMM Yönetmeliği kapsamında işlem yapılır.

Dönüşüm uygulamalarında distribütör ve imalatçı firmalar veya ana bayiler ile bunların alt bayileri LPG veya CNG kapsamında yaptıkları yakıt tadilatlarında ECR 67-01 veya TSE belgeli malzemeleri kullanmak zorundadırlar. Yapılan denetimlerde standart dışı malzeme kullanmaları durumunda SMM Yönetmeliği kapsamında cezalandırılırlar.

Dönüşüm yerinde hizmet verecek teknik personelin eğitilerek sertifikalandırılmış olması zorunludur.

Dönüşüm yapan firmalarda SMM'de adı geçen Yetki Belgesi makina mühendisinin tam gün esaslı çalışması zorunludur.

Yapılan dönüşümün kayıtları bilgisayar ortamında da tutulmalı; araçlara takılan LPG KİT'i ve depo bilgilerine istenildiğinde ulaşılabilmelidir.

Dönüşüm yapan firmalar, dönüşüm yapılan sistemlere ilişkin tanıtıcı katalog veya broşürler hazırlamalıdır.

Montaj yapılması esnasında yetkili makina mühendisinin yapılan işlemlerin tamamının ECR 67-01 regülasyonu veya TSE 12095-1 EN 12805, TSE 12095-2 EN 12806 standartlarına uygun yapıldığını denetlemesi, eski veya revizyonu yapılmış malzemelerin kesinlikle montajda kullanılmaması ve işyerinde yapılan yakıt sistemi montajı TSE 12305 EN 12979 standardına uygun olmalıdır.

LPG tanklarının ekonomik kullanım ömrü tankın imalat tarihi itibarıyla 10 yıl olduğu dikkate alınarak, ömrü dolmuş olan tanklar mutlaka yenileriyle değiştirilecektir. Kullanım ömrü dolduğu halde tankı değiştirilmemiş araca montaj tespit raporu ve gaz sızdırmazlık raporu kesinlikle verilmemektedir.

Montajı yapılan tankların üzerine dönüşümü yapan işyerinin adı, adresi ve dönüşüm tarihi ile tank imalatçısının adı, adresi ve imal yılını gösterir bir etiketin sökülmecek şekilde yapıştırılması zorunludur. LPG tanklarının bir araçtan sökülerek yeni montajda kullanımı kesinlikle yasaktır.

LPG veya CNG araç dönüşümü yapan işyeri, TSE'den alınan "İmalat Yeterlilik Belgesi" kapsamındaki araç KİT markalarını kullanabilirler. Yetkili oldukları KİT markası dışında montaj yapamazlar. "İmalat Yeterlilik Belgesi"nde belirtilmeyen araçlara montaj yapmaları durumunda tüketiciye aracını tescil ettirmesi için gerekli belgeleri kendi firması veya ana bayi adına TSE'den onaylattırarak vermek zorundadırlar.

Montajın bitiminde Montaj Tespit Raporu yetkili mühendis tarafından düzenlenerek onaylanır. Montaj Tespit Raporu kıymetli evrak kapsamında olup, üzerinde silinti, kazıntı, daksilleme yapılamaz. Montaj Tespit Raporu dönüşüm yapan firmanın ve yetkili mühendisinin ıslak imza ve kaşeleri ile geçerlidir. Montaj Tespit Raporları kendi firmasının dışındaki montajlar için başka firmalara kullanılamaz.

Yetki belgeli (SMM'li) bir firma tarafından dönüştürülmüş olan bir araç; plakasına bakılmaksızın yetki belgeli firmanın (SMM'nin) bağlı olduğu Şube etkinlik alanındaki en yakın MMO Gaz Sızdırmazlık Denetim ve Kontrol noktasına giderek araca Montaj Tespit Raporu ile Gaz Sızdırmazlık Raporu alacaktır.

Montaj Tespit Raporu ekinde firma faturası, Karayolu Uygunluk Belgesi, Mühendis Yetki Belgesi Fotokopisi, TSE İmalat Yeterlilik Belgesi ve TSE tarafından basılan belge sureti ile araç sahibini MMO Gaz Sızdırmazlık Denetim ve Kontrol Noktalarına yönlendirmek zorundadır.

MMO'nun yaptığı son kontrollerde dikkat edilen hususlar

Araç sahibi yukarıda belirtilen belgelerle birlikte Odamızın Gaz Sızdırmazlık Denetim ve Kontrol Noktalarına geldiğinde araca standart malzemelerle dönüşüm yapıp yapılmadığı, Oda teknik görevlileri tarafından kontrol edilir. Uygun bulunmayan araçlar için eksiklikler ve yanlışlar araç sahibine belirtilerek dönüşümcü firmaya yönlendirilir.

LPG montajı yapılan araçlarda orijinal benzin deposunun sökülerek yerine LPG tankının montajının yapıldığı; aracın bagaj kısmına plastik veya metalden daha düşük kapasiteli uygun olmayan benzin deposunun takıldığı; yarısı benzin yarısı LPG gazı konulan bölmeli tankların montajının yapıldığı araçlara kesinlikle Montaj Tespit Raporu ve Gaz Sızdırmazlık Raporu verilmez.

Dönüştürülmüş araç Gaz Sızdırmazlık Denetim ve Kontrol Noktalarına geldiğinde ilgili teknik görevliler öncelikle dönüşümü gerçekleştiren (SMM'li) yetkili firmanın İmalat Yeterlilik Belgesinde ve ilgili araca takılan KİT'e yetkili olup olmadığı mutlaka kontrol ederler. Firmanın yetkili olmadığı araca veya KİT'e kesinlikle Montaj Tespit Raporu ve Gaz Sızdırmazlık Raporu verilmez.

Daha önce dönüştürülmüş bir araç Oda'nın denetim ve kontrol noktalarına geldiğinde; Şube etkinlik alanındaki yetkili (SMM'li) firmalara yönlendirilir. İlgili firma İmalat Yeterlilik Belgesi kapsamında araç ve KİT dönüşümüne yetkisi varsa ve o araca yeni bir KİT takılacaksa KİT faturası kesecektir. Şayet mevcut KİT

üzerinde tadilatlar yapacaksa, faturada kalem kalem yaptığı işlemler belirtilerek tadilat faturası kesecektir.

Dönüştürülmüş olan araç tüm standartlara uygun dönüştürülmüş ve firma tarafından düzenlenen Montaj Tespit Raporu ile uygunluk sağlıyor ise, araç Montaj Tespit Raporu ilgili teknik görevli tarafından uygundur ıslak mühürü ve kaşesi ile kaşelenir.

Şube Yönetim Kurulu tarafından veya onaylama yetkisi verilen kişi tarafından montaj tespit raporu onaylanır. Bu belge için Oda olarak herhangi bir ücret talebinde bulunulmaz. Montaj Tespit Raporunun onaylanmasıyla birlikte söz konusu araç için Gaz Sızdırmazlık Raporu düzenlenecektir. Bu işlem için 20 YTL alınır.

Sonuçta bütün bu evraklar ile Gaz Sızdırmazlık Raporu düzenlenen araç TCK Muayene istasyonlarına yönlendirilir.

Şube etkinlik alanında bulunan ve yetki alan firmaların SMM yönetmeliği kapsamında her yıl düzenli olarak denetlenmeleri yapılarak görülen aksaklıklar bir rapor halinde Şubelerce Oda Merkezine gönderilir.

Montaj Tespit Raporları MMO Şubeler tarafından numaralandırılarak fotokopili olarak 3 nüsha halinde (1 nüsha firmada, 1 nüsha MMO'da, 1 nüsha araç sahibine verilmek üzere) basılıp, yetkili SMM firmalarına verilir. Montaj Tespit Raporunun sağ üst köşesine Şube Trafik Kodu yazılarak diğer kısımlar Şube tarafından kendi etkinlik alanındaki tüm uygulamalar için ŞYK kararı ile numaralandırılarak Montaj Tespit Raporları basılır.

Şube etkinlik alanında bulunan İl/İlçe temsilcilikleri Yürütme Kurulları ile mesleki denetim bürolarında LPG mühendis yetki belgesine sahip makina mühendisleri ile teknik görevliler, onay yerine imza atabilmeleri için Şube Yönetim Kurulu kararı ile yetkilendirilirler. Yukarıda belirtilen kişilerin dışındaki yetkisiz kişiler kesinlikle Montaj Tespit Raporu ve Gaz Sızdırmazlık Raporlarına imza atamazlar.

Şube etkinlik alanında bulunan İl/İlçe temsilcilikleri ile Mesleki Denetim Bürolarında bulunan ve onay yetkisi olan yönetici veya yetkili mühendisler ile teknik görevlilerin imza sirküleri Trafik Tescil Bürolarına verilerek sahte evrak düzenlenmesinin önüne geçilir.

LPG'li araç denetimlerinde son durum ve sayısal veriler

Odamız kayıtlarına göre, ülkemizde LPG ile çalışan ancak dönüşümleri ruhsata tescil edilmemiş 500 bin civarında yasadışı olarak kullanılan araç bulunmaktaydı. 11.04.2005 tarihi itibarıyla Sanayi ve ticaret Bakanlığı tarafından Odamıza yapılan Yetki Devri ile eş zamanlı olarak, Emniyet Genel Müdürlüğü yol üstü denetimlerini sıklaştırarak sorunun üzerine ciddi bir şekilde eğilmekte ve ruhsatsız araçları trafikten men etmektedir. Aynı şekilde, Karayolları Genel Müdürlüğü'ne bağlı araç muayene istasyonları, araç muayenesini yönetmeliklere uygun olarak yapmaya başlamıştır. Bu gelişmeler ve Odamızın LPG dönüşüm/montaj piyasasına ilişkin denetimleri ile birlikte, araç sahipleri standart dışı dönüşümlerin yanlışlarını giderme ve standartlar dahilindeki ilk dönüşümleri kontrol ve tescil ettirmek için gerekli işlemleri yapmaya yönelmişlerdir.

Bu olumlu gelişmeler LPG denetimlerine ilişkin rakamlara da yansımıştır.

Aşağıdaki rakamlar değerlendirilirken, ilk olarak, aracın LPG'ye ilk dönüşümü sırasında veya eski sorunlu dönüşüm üzerinde yapılan tadilatın, gaz sızdırma düzeneklerindeki kontrol işleminden daha uzun sürmesi gözetilmelidir. İkinci gözetilmesi gereken husus ise, LPG'li araçlara ilişkin denetim hesaplamalarında 2 yılın toplamının alınması gerektiğidir. Zira özel araçlar 2 yılda bir, ticari araçlar ise yılda bir kez periyodik kontrol yaptırmaktadırlar. Dolayısıyla yapılan hesaplamaların yaklaşık değer taşıdığı gözetilmelidir.

.....
LPG'li araç sayısı 1.500.000
Gaz Sızdırmazlık Raporu olmayan araç sayısı-2004 1.100.000 %75
Gaz Sızdırmazlık Raporu olan araç sayısı-2004 400.000 %25
Montaj Tespit Raporu araç ruhsatına işlenmiş araç sayısı-2004 1.000.000 %67
Montaj Tespit Raporu araç ruhsatına işlenmemiş araç sayısı-2004 500.000 %33
Gaz Sızdırmazlık Kontrolü yapılan araç sayısı-2003

169.000 %11
Gaz Sızdırmazlık Kontrolü yapılan araç sayısı-2004 211.000 %14
2003-2004 Gaz Sızdırmazlık Kontrolü yapılan toplam araç sayısı 379.000 %25
(1 Ekim 2005 itibarıyla) 2005'in ilk 9 ayında Gaz Sızdırmazlık Kontrolü yapılan araç sayısı 479.000 %32
2004-2005 Gaz Sızdırmazlık Kontrolü yapılan toplam araç sayısı 690.000 %46
11 Nisan 2005 tarihine kadar Montaj Tespit Raporu araç ruhsatına işlenmiş toplam araç sayısı 1.000.000 %67
11 Nisan 2005-1 Ekim 2005 tarihleri arasında Montaj Tespit Raporu verilen ve ruhsata işlenen araç sayısı 184.000 %12
1 Ekim 2005 tarihi itibarıyla Montaj Tespit Raporu ruhsata işlenmiş toplam araç sayısı 1.184.000 %79
.....

Yukardaki verileri değerlendirdiğimizde özetle;

1. 2003-2004 yıllarının Gaz Sızdırmazlık Rapor sayısı toplamı, yalnızca 2005'in ilk 9 ayında 100.000 araç artarak % 26.3 oranında aşmıştır.
2. Gaz Sızdırmazlık Testinde 2004 yılında % 75 oranındaki denetimsizlik, 1 Ekim 2005 itibarıyla 810.000 araç testten geçirilerek % 54'e çekilmiştir. Bu da bize % 21 oranında bir iyileşme sağlandığını göstermektedir.
3. Montaj Tespit Raporunda 2004 yılında % 33 oranındaki denetimsizlik, 1 Ekim 2005 itibarıyla 316.000 araç kontrol edilerek % 21'e çekilmiştir. Bu da % 12 oranında bir iyileşme sağlandığını göstermektedir.
4. Montaj Tespit Raporunda, Odamıza Yetki Devri yapılan 11 Nisan 2005 tarihine kadar ruhsata tescilli araç oranı % 67 iken, kısa sürede bu oran % 79'a çıkarılmıştır.

Bu göstergeler, alınan önlemler bütünü ve kontrollerdeki artış yüzdeleri ile birlikte değerlendirildiğinde, LPG'li araçlardaki denetimsizliğin 2006 yılında büyük oranda giderileceğini göstermektedir.